

Љубав према отаџбини

Војничка заклетва одувек је имала вишеструки значај. Понекад је имала наглашену верску компоненту, а увек је величала најзначајније војничке и државне симболе. Својим садржајем објелињује љубав према Богу и отаџбини, и обавезује војника на поштовање својих претпостављених.

Први званични акт који говори о полагању заклетве у модерној српској војсци садржан је у Закону военом из октобра 1839. године. У првој глави Закона описан је начин полагања заклетве и дат текст који се изговара том приликом. Зависно од чина, начин полагања заклетве био је различит. Официри, од потпоручника до пуковника, заклињали су се тако што су стављали леву руку на Јеванђеље, а десну дизали у висини десног ока држећи састављена три прста. Подофицири и војници, стојећи испред Јеванђеља, дизали су десну руку и изговарали текст заклетве. Заклетва се полагала испред развијене заставе, а након изговарања текста требало је прекрстити се и целивати Јеванђеље.

Децембра 1840. године кнез Михаило увео је нову форму заклињања, која се огледала у посебном тексту заклетве начелника Главног военог штаба, официра и војника. Посебност текста односила се на релације командовања и међусобне зависности официра, док је религијска основа остала иста. Наредбом заступника министра војног од 3. маја 1887. свако ко постане официр, било активни или резервни, морао је поново да полаже заклетву, и усмено и писано, без обзира на то што је заклетву положио још као војник. Резервни официри приликом пријема у активну службу нису поново полагали заклетву, док су официри у оставци по повратку у службу били дужни да се поново закуну.

Према члану 1. Закона о устројству војске из 1901. године, једном положена заклетва важила је кроз све позиве, али је новопроизведени официр заклетву подносио и у писаној форми. Разлика између војничке и официрске заклетве постојала је извесно време. Законом о устројству војске 1901. године текст заклетве је поново унифициран, а уједно и знатно скраћен. Тај текст заклетве, који је унет и у Правила службе I део, из 1901. године, гласи: „Ја (име и презиме) заклињем се Богом свемогућим, да ћу Врховном заповеднику све земаљске оружане силе Краљу Србије Александру Првом свагда и у свима приликама бити веран, свом душом одан и послушан, да ћу заповести свију претпостављених ми старешина слушати и верно извршавати, да ћу Краља и Отаџбину јуначки бранити, и војничку заставу нигде нећу изневерити. Тако ми Бог помогао!”

Исти текст заклетве налази се и Закону о устројству војске са Изменама и допунама од 31. марта 1904, када је име владара промењено у „Петар Први”, а текст остао исти. По својој форми то је први модерни текст заклетве у српској војсци. Као такав остао је све до стварања нове државе 1918. године. У члану 7. Правила службе из 1901. године прописан је начин полагања заклетве: „Сви официри, заставници, војно административни чиновници и војници оних команди које имају своју заставу, под овим знамењем се заклињу. Који немају заставу заклињу се на заставу оне команде из истог гарнизона коју одреди командант места. У гарнизону где нема заклетве заклињу се на Св. Еванђеље.”

У војсци Кнежевине и Краљевине Србије полагање заклетве било је праћено верским обредом уз учешће свештеника одговарајуће вероисповести. Заклетву војника обављао је трупни или хонорарни војни свештеник. У гарнизонима где их није било, заклињање војника обављао је парохијски свештеник. Цео обред заклетве обухватао је водоосвећење, поуку коју је свештеник изговарао војницима и сам чин заклињања. Заклетва се полагала пред заставом (која је обавезно била освећена), а војници родова и струка који нису имали своју заставу, заклетву су полагали на знамењу своје вероисповести – хришћани на Еванђељу, муслимани на Курану, а мојсијевци на Библији.

Командант активне војске генерал Милан Обреновић објавио је 4. марта 1899. наређење о томе да регрути пре него што приступе полагању заклетве, као и пре него што отпочну било какву обуку, треба да оду у цркву да се Богу помолу. ■

Др М. МИЛКИЋ